
Goroshko K.

PRESENT INVESTMENT ACTIVITIES IN UKRAINE

The article deals with the general description of the investment activities in Ukraine. The review of the current state of the investment market alongside the problems and prospects of their solution is proposed.

Keywords: investment activity, foreign-direct investment, investment market, investment climate, investment performance.

УДК 336.148

Євтушевська О.А.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА КОШТАМИ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ КОШТОРИСУ ПІДПРИЄМСТВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

У статті розглянуто сучасний стан та основні проблеми організації фінансового контролю за формуванням і використанням коштів спеціального фонду кошторису підприємств водного транспорту.

Ключові слова: спеціальний фонд, економія, кошторис, контроль.

Постановка проблеми. Проблеми формування, раціонального й ефективного використання коштів спеціального фонду кошторису установ за всіх часів були актуальними для всіх установ та організацій бюджетної сфери. Розроблення системи заходів щодо суворої економії державних коштів бюджетних установ передбачає впровадження діючої системи ефективного контролю за видатками коштів спеціального фонду кошторису бюджетними установами, в тому числі підприємствами водного транспорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання контролю є об'єктом постійної уваги вітчизняних і зарубіжних науковців. Вивченням питання контролю займалися такі відомі науковці як: І.В. Басанцова, М.Т. Білухи, Т.М. Боголіба, В.Д. Базилевича, В.О. Шевчука, І.Я. Чугунова, М.Г. Чумаченка, О.Д. Василика, М.М. Голованя, І.К. Дрозд, В.Ф. Журка, М.М. Каленського, Є.В. Калюги, Л.А. Костирко, В.М. Федосова, О.О. Терещенка, Н.І. Рубан, В.М. Мельника, В.І. Кравченка, Л.А. Костирко, ряд питань залишаються актуальними для дослідження і на сьогодні.

Мета статті. Метою статті є дослідити основні проблеми при плануванні, формуванні та використанні коштів спеціального фонду кошторису підприємств водного транспорту України.

Виклад основного матеріалу. Підприємства водного транспорту в Україні здебільшого є державними підприємствами, які засновані на державній власності та входять до сфери управління Міністерства інфраструктури України.

Діяльність державних підприємств водного транспорту здійснюється на основі змішаного фінансування: частина коштів на покриття видатків вищевказаних підприємств надходить у вигляді асигнувань з державного бюджету (загальний фонд бюджету) та інша частина – за рахунок власних надходжень, основним з яких є надходження від портових зборів, плати за послуги буксирів, надходжень від навантажувально-розвантажувальних робіт, орендної плати.

Бюджетний кодекс України, який прийнято 08.07.2010 року, визнаний першим законодавчим актом, який встановив засади створення гармонійної системи державного контролю за використанням коштів бюджетними установами, проте не став розв'язкою всіх

проблем у даній сфері. У Кодексі визначено, що на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюється фінансовий контроль, аудит та оцінка ефективності використання коштів на утримання бюджетних установ. Проте, чіткого порядку взаємодії органів, на які покладено функції щодо контролю фінансових ресурсів у бюджетній сфері, а також процедури визначення ефективності їх використання бюджетним кодексом не визначено.

Враховуючи прийняті зміни в законодавстві в частині скорочення бюджетними установами видатків практично за всіма кодами економічної класифікації та повну заборону їх проведення за окремими статтями вважаємо, що існуючий державний фінансовий контроль за формуванням та використанням коштів спеціального фонду бюджету потребує розробки заходів з підвищення його ефективності.

Слід зазначити, що державне фінансування підприємств водної галузі проводиться на витрати з оплати праці та відповідно нарахуння на неї та оплати комунальних послуг. Зважаючи на вищезазначене стан водної галузі України є незадовільним: обмежене фінансування, брак грошових коштів для оновлення матеріально-технічної бази, обмеженість джерел формування фінансових ресурсів та суворої регламентації напрямів їх використання в забезпеченні функціонування державних підприємств водного транспорту на високому рівні призводить до збільшення ролі позабюджетних надходжень коштів, які є результатом їх самостійної фінансово-господарської діяльності. Хоча підприємства водного транспорту самі “заробляють” ці кошти, та враховуючи факт фінансування останніх з державного бюджету, кошти, що надходять до спеціального фонду кошторису є спеціальним фондом та вважаються державними.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ” від 28.02.2002 р. № 228 надходження коштів здійснюється на підставі затвердженого кошторису доходів і видатків, показники якого розраховуються в розрізі статей, підстатей і елементів економічної класифікації видатків [1].

Слід зазначити, що кошторисне фінансування як метод фінансового забезпечення має свої переваги та недоліки. До переваг кошторисного фінансування належить те, що за допомогою даного методу забезпечується відповідність дохідної та видаткової частин кошторису, тобто фінансування планових витрат підприємств водної галузі за умови стовідсоткового фінансування з державного бюджету відбувається в повному обсязі. Окрім того, кошторисне фінансування передбачає суворий та постійний внутрішній і зовнішній фінансовий контроль за витрачанням коштів.

Однак кошторисне фінансування має певні недоліки. Перш за все, даний метод не передбачає достатніх стимулів для раціонального та ефективного господарювання і взаємозв'язку між рівнем фінансування й результатами діяльності підприємств водного транспорту. Інший недолік полягає в тому, що у проектах кошторису досить чітко розраховуються тільки видатки на оплату праці й нарахування на заробітну плату, виходячи зі штатного розпису, а всі інші видатки розраховуються з даних попереднього кошторису, на основі припущення. Як показує практика, такий розрахунок призводить до внесення змін до кошторисів протягом року, що в багатьох випадках потребує “примусової” економії коштів за одними статтями видатків задля їх збільшення за іншими та навіть додаткового фінансування з бюджету. Окрім того, законодавством закріплено зв'язок джерел надходження коштів спеціального фонду з напрямками їх використання, і підприємства не мають змоги вільно, на власний розсуд витратити кошти, що надходять до спеціального фонду кошторису.

За таких умов зростає значення і роль державного фінансового контролю за раціональним та ефективним використанням коштів спеціального фонду бюджету. Згідно зі ст. 26 Бюджетного кодексу України контроль за дотриманням бюджетного законодавства спрямований на забезпечення ефективного й результативного управління бюджетними коштами. Основні його завдання такі:

- 1) оцінка управління бюджетними коштами;

2) перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку й достовірності фінансової та бюджетної звітності;

3) досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності й результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

4) аналіз та оцінка стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів;

5) запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об'єктами державної власності;

б) забезпечення обґрунтованості планування надходжень і витрат бюджету [2].

Визначальне місце серед елементів державного фінансового контролю за формуванням та використанням коштів спеціального фонду бюджету посідають суб'єкти контролю, які є найактивнішими складовими системи фінансового контролю в цілому і утворюють єдину організаційну систему. Зараз в Україні функціонує значна кількість державних органів і служб, які тією чи іншою мірою здійснюють фінансовий контроль за використанням коштів державними підприємствами водної галузі.

Фінансовий контроль за використанням коштів спеціального фонду бюджету здійснює ціла система органів, наділених відповідною компетенцією. Рахункова палата і Державна контрольно-ревізійна служба – спеціальні органи державного фінансового контролю, тобто контроль є основним і єдиним завданням цих органів. Управління Державного казначейства, Державна податкова служба, Пенсійний фонд і Фонд державного майна України виконують контрольні функції паралельно з іншими покладеними на них завданнями, тобто вони контролюють лише окремі напрями руху спецкоштів вищих навчальних закладів.

Відповідно до ст. 85 Конституції України Верховна Рада України здійснює фінансовий контроль за дотриманням бюджетного законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу, в тому числі формування та використання коштів спеціального фонду всіма бюджетними установами [8].

Рахункова палата України від імені Верховної Ради України здійснює контроль за ефективністю й доцільністю використання коштів державного бюджету України, як загального, так і спеціального фондів [7].

Основним органом державного фінансового контролю по лінії виконавчої влади є Міністерство фінансів України. Воно контролює виконання державного бюджету, дотримання Правил складання проектів бюджетів в Україні, установлює порядок ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання бюджетів, кошторисів видатків бюджетних установ, а також координує діяльність з контролю за додержанням надходжень та використанням державних коштів та відомчий фінансовий контроль.

У системі Міністерства фінансів діють такі спеціальні контрольні служби, як Управління Державного казначейства і Державна фінансова інспекція України.

Управління Державного казначейства, як орган фінансового контролю здійснює контроль за організацією виконання Державного бюджету України, за надходженням і використанням коштів державних фондів, а також коштів установ і організацій, що утримуються за рахунок коштів Державного бюджету України. Крім того, Управління Державного казначейства веде облік касового виконання Державного бюджету України, складає звіт про його стан [6].

Головними завданнями Державної фінансової інспекції України є: здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності у міністерствах та інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах і суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують (отримували у періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів

та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно (далі - підконтрольні установи), за дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів, дотриманням законодавства про державні закупівлі, діяльністю суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені законодавством до підконтрольних установ, за рішенням суду, винесеним на підставі подання прокурора або слідчого для забезпечення розслідування кримінальної справи. Вона організовує ревізії фінансово-господарської діяльності бюджетних установ, у тому числі підприємств водної галузі України [4].

Зазначимо, що вищеперелічені органи ведуть державний контроль за здійсненням бюджетними установами всіх видатків загального та спеціального фондів, проте зараз існують і інші державні органи, на які покладено функції контролю за окремими напрямками руху коштів бюджетних установ. Так, у межах своєї компетенції державна податкова служба контролює повноту і своєчасність перерахування до бюджету податків та обов'язкових платежів, передбачених кошторисами доходів і видатків навчальних закладів.

Фонд державного майна здійснює реалізацію державної політики у сфері приватизації, оренди, використання та відчуження державного майна, а також у сфері державного регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності; управління об'єктами державної власності, зокрема корпоративними правами держави у статутних капіталах господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію та затверджено план приватизації або план розміщення акцій; товариств, утворених у процесі перетворення (у тому числі шляхом корпоратизації) державних підприємств, що належать до сфери його управління, а також товариств, утворених за участю Фонду державного майна України [5].

Зовнішній контроль за плануванням та використанням коштів спеціального фонду бюджету державних підприємств водної галузі здійснює велика кількість державних органів, проте, на жаль, у їх роботі відсутня будь-яка взаємодія. Що в результаті призводить, до того, що такий державний фінансовий контроль на практиці діє не як єдина система, а існує у формі відокремлених ланок, що в автономному режимі виконують властиві їм завдання й функції, які визначаються численними законами, указами Президента України, постановами Уряду та іншими нормативно-правовими актами. Як наслідок, це призводить до неузгодженості, дублювання функцій, а іноді й суперечності.

Велике значення має і внутрішній контроль за формуванням та використанням коштів спеціального фонду підприємств водного транспорту.

Система внутрішнього контролю більш маневрена порівняно із зовнішньою і дозволяє вчасно реагувати на певні недоліки, а також якнайшвидше виправляти помилки, тому значення такого контролю не можна недооцінювати. На жаль, нині внутрішній контроль за спецкоштами зводиться, в основному, до перевірки обґрунтованості утворення, повноти зарахування та законності використання власних надходжень за кожним джерелом.

Для ефективного контролю недостатньо обмежуватись лише цими напрямками. Головним етапом під час проведення контролю за спецкоштами має бути аналіз спеціального фонду кошторису доходів і видатків. Значення такого аналізу полягає в тому, що з його допомогою можна проконтролювати правильність утворення спецкоштів, витрати, а також знайти резерви для зміцнення матеріально-технічної бази підприємств водного транспорту й додаткових фінансових ресурсів. У першу чергу, такий аналіз повинен проводитися з метою встановлення, наскільки ефективно використовуються кошти спецфонду на утримання підприємств водної галузі, чи відповідають якість і обсяг послуг, наданих підприємством, витратам на їх надання. За основу цих розрахунків мають братися такі показники, як: обсяг надання тих чи інших платних послуг, інші розрахункові показники (наявність суден; кількість штатних одиниць зайнятих для їх обслуговування; загальна вартість витрат понесених на їх утримання, витрати на сплату податків і зборів, площа приміщень і вартість обладнання та іншого майна, що здаються в оренду, тощо), а також розмір плати в

розрахунку на одиницю показника, який повинен установлюватися відповідно до законодавства.

Велике значення має аналіз співвідношення доходів і видатків за кожним позабюджетним джерелом надходжень державних підприємств, установ, організацій, який повинен виявляти найбільш рентабельні види діяльності підприємств водної галузі. Крім того, особливу увагу слід приділяти розміру видатків на одну гривню доходів за коштами спеціального фонду бюджету. Незважаючи на те, що державні підприємства водного транспорту не мають повної самостійності при розпорядженні заробленими коштами, такий аналіз – це єдиний дійовий метод контролю за ефективністю витрачання коштів спеціального фонду кошторису.

Висновок. Отже, фінансовий контроль за коштами спеціального фонду бюджету підприємств водної галузі необхідно розглядати як багатогранну і складну систему перевірки законності, своєчасності і повноти формування статей доходів та видатків, цільового використання бюджетних коштів на відповідні статті видатків (на оплату праці працівників, нарахування на фонд оплати праці, оплату комунальних послуг тощо), а також аналізу раціонального та ефективного їх використання.

Розглянувши існуючу систему фінансового контролю, вважаємо, що найголовніше та найвідповідальніше місце в усьому контрольному процесі нині займає саме внутрішній контроль, оскільки від системності та безперервності його здійснення повністю залежать результати й наслідки контролю за цільовим та раціональним використанням коштів, які виділяються державою для підприємств водного транспорту, з боку різних державних органів. Проте тільки поєднання зовнішнього, відомчого та внутрішньогосподарського контролю може забезпечити дотримання фінансової дисципліни всіма державними підприємствами водної галузі і сприяти ефективному використанню коштів загального фонду бюджету та спеціального фонду кошторису.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28.02.2002 р. № 228.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI . Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку груп власних надходжень бюджетних установ, вимог щодо їх утворення та напрямів використання» від 16.05.2002 № 659.
3. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.03.1993 №2939-XII.
4. Закон України «Про фонд державного майна України» 09.12.2011 № 4107-VI.
5. Указ Президенту України «Про Положення Про державну казначейську службу в Україні» від 13.04.2011 № 460/2011.
6. Закон України «Про рахункову палату» від 11.07.1996 № 315/96-ВР.
7. Конституція України від 28.06.1996.

Евтушевская О.А.

ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ ЗА СРЕДСТВАМИ СПЕЦИАЛЬНОГО ФОНДА СМЕТЫ ПРЕДПРИЯТИЙ ВОДНОГО ТРАНСПОРТА УКРАИНЫ

В статье рассмотрено современное состояние и основные проблемы организации финансового контроля за формированием и использованием средств специального фонда сметы предприятий водного транспорта.

Ключевые слова: специальный фонд, экономия, смета, контроль.

Evtushevskaya O.

FINANCIAL CONTROL OVER THE SPECIAL FUND IN THE BUDGET OF SHIPPING COMPANIES IN UKRAINE

The article reviews the current status and main problems of financial control over the formation and use of the special fund in the budget of water transport enterprises.

Keywords: *special fund, savings estimates, control.*

УДК 656.025.4.03

Карпенко О.О.

ФОРМУВАННЯ ТАРИФІВ У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ІНТЕРЕСІВ ВАНТАЖОВЛАСНИКІВ ТА ОПЕРАТОРІВ ЗМІШАНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ

Розглянуто особливості тарифоутворення на змішані перевезення вантажів, наведено існуючий порядок формування тарифів на змішані перевезення вантажів та запропоновано його удосконалення за рахунок низки додаткових дій оператора змішаних перевезень вантажів, розроблено методичні положення з формування тарифів на змішані перевезення вантажів.

Ключові слова: *змішані перевезення вантажів, тарифи на змішані перевезення вантажів, порядок формування тарифів на змішані перевезення вантажів.*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. У сучасних ринкових умовах до транспортної системи України висуваються високі вимоги щодо якості, регулярності та надійності транспортних зв'язків, збереженості вантажів та безпеки перевезення пасажирів, дотримання строків і оптимізації вартості доставки.

Одним з важливих і перспективних напрямків технічного прогресу на транспорті є впровадження змішаних технологій організації перевізного процесу. Розвиток змішаних перевезень вантажів для України набуває особливо важливого значення у зв'язку з прийнятим курсом на інтеграцію в європейську і світову транспортні системи, в діяльності яких спостерігається постійна тенденція розвитку таких перевезень.

Найважливішим інструментом поширення змішаних перевезень вантажів є гнучка тарифна політика. Впровадження зваженої тарифної політики дозволить з одного боку, стимулювати зовнішньоторговельні транспортно-економічні зв'язки з урахуванням кон'юнктури цін на світовому ринку, а з іншого – забезпечити стабільне фінансове положення транспортних підприємств з максимальним дотриманням інтересів держави, відправників вантажу і вантажоодержувачів.

Своєчасність і економічна доцільність досліджень з проблем, що розглянуті у статті, обумовлені реалізацією заходів, зазначених у Концепції розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основна увага в наукових розробках з порушеного питання, приділяється вивченню стану і тенденцій розвитку змішаних перевезень вантажів [2], особливостей здійснення змішаних перевезень у зовнішньоекономічній діяльності [3], побудові логістичних схем міжнародних змішаних перевезень вантажів за оптимальною наскрізною ставкою [4], факторам формування тарифів на змішані перевезення [5], порядку встановлення тарифів на змішані перевезення [6], структурі тарифів при перевезенні вантажів у змішаних сполученнях [7], вибору транспортно-технологічної схеми доставки вантажів та котируванню наскрізної ставки при змішаних перевезеннях [8], формуванню тарифної політики при організації змішаних перевезень [9].